

366 wetten

Robert Greene bij Meulenhoff:

De 24 wetten van het verleiden

De 33 wetten van de oorlog

De wetten van succes

De 48 wetten van de macht

De 18 wetten van de menselijke natuur

366 wetten

Robert Greene

366 wetten

Alle wetten van macht, strategie,
verleiding en de menselijke natuur

ISBN 978-90-290-9543-3

ISBN 978-94-023-1884-5 (e-book)

NUR 320

Oorspronkelijke titel: *The Daily Laws*

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Zetwerk: Pier Post

© 2021 Robert Greene

© 2022 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Het citaat van Marcel Proust op pagina 13 is vertaald door Philippe Noble en Désirée Schyns (De Bezige Bij, 2018)

Fragmenten uit *De 48 wetten van de macht*: © 1998 Robert Greene en Joost Elffers, © 1998 Nederlandse vertaling Corrie van den Berg, Pieter Janssens, Han Meijer, Henk van der Veen en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Fragmenten uit *De 24 wetten van het verleiden*: © 2001 Robert Greene en Joost Elffers, © 2001 Nederlandse vertaling Auke van den Berg, Rob Kuitenbrouwer en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Fragmenten uit *De 33 wetten van de oorlog*: © 2005 Robert Greene en Joost Elffers, vertaald door Bep Fontijn, Frans Hille, Rogier van Kappel en Willem Visser, © 2006 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Fragmenten uit *Mastery*: © 2012 Robert Greene, vertaald door André Haacke en Ruud van der Helm, © 2022 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Fragmenten uit *De 18 wetten van de menselijke natuur*: © 2018 Robert Greene, vertaald door André Haacke en Ruud van der Helm, © 2020 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Ter herinnering aan Brutus,
de geweldigste kat die ik ooit heb gekend.*

Inhoudsopgave

Inleiding

9

Januari

Je levensdoel:
plant de zaadjes van het meesterschap

15

Februari

De ideale leertijd:
transformeer jezelf

51

Maart

De meester aan het werk:
pas je vaardigheden actief toe om het meesterschap te verwerven

83

April

De volmaakte hoveling:
speel mee met het spel om de macht

119

Mei

De vermeende niet-spelers van het machtsspel:
herken giftige types en verborgen machtsstrategieën

153

Juni

Het goddelijke ambacht:
maak je de kunst van misleiding en manipulatie eigen

191

Juli

Het verleidelijke personage:
dring door tot hart en geest

225

Augustus

De meester-overtuiger:
verzwak de weerstand van anderen

261

September

De grote strateeg:
onttrek je aan de tactische hel

297

Oktober

Het emotionele zelf:
kom in het reine met je schaduwzijde

333

November

De rationele mens:
realiseer je hogere wezen

371

December

Het kosmisch Sublieme:
breid je geest uit tot zijn verste grenzen

405

Inleiding

Vanaf het begin van haar bestaan als soort is de mensheid voor overleving en succes afhankelijk geweest van haar relatie tot de werkelijkheid. Voor onze voorouders betekende dit dat ze zich zeer bewust moesten zijn van hun omgeving; ze hielden elke verandering in het weer in de gaten, anticipeerden op waar zich roofdieren konden ophouden en moesten bepalen waar ze voedsel konden vinden. Ze moesten zich bewust zijn van, alert zijn op en voortdurend nadenken over wat de omgeving hun vertelde.

In een dergelijke wereld, waarin de druk zo groot was en elke onoplettendheid het verschil tussen leven en dood kon zijn, evolueerde het menselijk brein zich tot een instrument dat de mens niet alleen hielp gevaren te herkennen, maar ook om geleidelijk controle te krijgen over de verraderlijke omgeving. Op het moment dat onze voorouders zich naar binnen keerden en zich aan wensen en fantasieën overgaven, strafte de werkelijkheid hen rigoureuus af voor hun illusies en verkeerde beslissingen.

Honderdduizenden jaren later hebben wij nog steeds hetzelfde brein als onze voorouders. Maar omdat we onze omgeving steeds meer zijn gaan beheersen en de fysieke uitdagingen drastisch zijn afgenomen, zijn de risico's nu veel subtieler. In plaats van met luipaarden moeten wij serieus rekening houden met types met een geslepen karakter en de subtiele politieke en sociale spelletjes waaraan ze ons blootstellen. Als gevolg van het feit dat veel gevaren een stuk minder zichtbaar zijn, is ons grootste probleem nu dat onze geest zich minder bewust is van zijn omgeving. We keren ons gemakkelijker naar binnen en geven ons sneller over aan dromen en fantasieën. We zijn naïef.

Deze gevaarlijke combinatie wordt nog intenser doordat onze cultuur ons hoofd vult met allerlei onware denkbeelden over de wereld en de menselijke natuur; we gaan erin mee in plaats van dat we beseffen hoe ze werkelijk in elkaar steken. We nemen deze misvattingen voor waar aan en handelen ernaar. En net als in het verleden worden we uiteindelijk door de omgeving en de

realiteit gestraft voor onze illusies. We gaan er misschien niet dood aan, maar onze carrière en relaties kunnen een verkeerde kant opgaan. We geven anderen de schuld van onze ellende, maar het probleem zit in onszelf: het komt voort uit onze naïviteit en de illusies die we hebben geabsorbeerd, en die ons handelen onbewust aansturen.

Hieronder volgen wat voorbeelden van de meest gangbare misvattingen binnen onze cultuur die ons op een dwaalspoor brengen. Als het over onze carrière gaat, geloven we dat de school waar we naartoe gingen en het netwerk waar we deel van uitmaken de sleutel zijn tot toekomstig succes. We geloven dat we fouten, falen of om het even welke vorm van conflict tot elke prijs moeten vermijden. We denken dat we snel veel geld moeten verdienen, de aandacht op ons moeten vestigen en de top moeten bereiken. We verbeelden ons dat werk leuk moet zijn, dat verveling slecht is, en dat we via kortere weggetjes en andere trucs uitermate goed kunnen worden in allerlei zaken. We denken dat creativiteit een natuurlijke, aangeboren gave is. We vinden dat iedereen gelijk is en willen geloven dat hiërarchieën niet meer bestaan.

Wat mensen betreft gaan we ervan uit dat vrijwel al onze vrienden en collega's ons aardig vinden en het beste met ons voorhebben. We denken dat we mensen die vaker slecht gedrag hebben vertoond, toch kunnen vertrouwen als ze beweren dat ze veranderd zijn, dat gepassioneerde en verontwaardigde mensen altijd gelijk hebben, en dat machthebbers, inclusief onze bazen, geen zwakheden kennen. We veronderstellen dat buitengewoon aardige, meegaande mensen geen donkere, slinkse kant kunnen hebben, dat mensen met progressieve ideeën een overeenkomstig deugdzaam karakter bezitten, en dat iedereen ons dankbaar zal zijn voor elke gunst die we ze verlenen.

Zelf vinden we het belangrijk dat we eerlijk zijn en anderen een inkijkje geven in onze gedachten. We achten het goed om te pronken met onze grootste kwaliteiten zoals intelligentie, ijver enzovoort. Als ons iets naars overkomt, verkiezen we een slachtofferrol boven eigen verantwoordelijkheid. Uiteraard zien we dat sommige mensen narcistisch, agressief, jaloers, hoogdravend of manipulatief zijn, maar we geloven dat zij slechts een paar rotte appels zijn en dat wijzelf niet zo zijn.

Veel jonge mensen melden zich vol illusies op de arbeidsmarkt, om al snel op een harde manier de realiteit te leren kennen. We ontdekken dat sommige mensen een fragiel ego hebben, onoprecht zijn en volstrekt anders zijn dan ze zich voordoen. We staan versteld van hun onverschilligheid of voelen ons

overrompeld als ze ons plotseling in de steek laten. Onszelf zijn, gewoon zeggen wat we denken, kan tot allerlei problemen leiden. We ontdekken dat de arbeidswereld bol staat van intriges en spelletjes waar niemand ons op heeft voorbereid.

Sommige loopbaankeuzes, gebaseerd op het verlangen naar geld en aandacht, leiden tot emotionele uitputting, ontgoocheling en impasses. En omdat we niet oprecht genoeg naar onszelf kijken en onze gebreken en zwakheden verdoezelen, raken we verstrikt in gedragspatronen die we niet beheersen. En naarmate de jaren verstrijken en de misvattingen, misstappen en onrealistische beslissingen zich opstapelen, raken we verbitterd, verward en beschadigd.

366 wetten is zo opgezet dat het je leert deze schadelijke patronen om te keren en je band met de werkelijkheid te herstellen. Het boek richt zich op verschillende illusies die we hebben opgezogen. Het wil je geest weer in harmonie brengen met de diepgewortelde eigenschappen van de menselijke natuur en de manier waarop onze hersenen daadwerkelijk functioneren. Het doel is dat jij in een radicale realist verandert, zodat je na lezing van het boek op eigen kracht mensen en gebeurtenissen door deze verhelderende lens kunt blijven zien, dat je steeds gevoeliger wordt voor de gevaren én mogelijkheden van je sociale omgeving. Het boek is gebaseerd op vijftientig jaar intensief onderzoek naar thema's zoals macht, overreding, strategie, meesterschap en de menselijke natuur. Dit is de essentie van alle lessen uit al mijn boeken.

De maanden januari, februari en maart zullen je helpen je te bevrijden van alle externe stemmen die je vertellen welke carrière je moet nastreven. In plaats daarvan brengen deze eerste drie maanden je weer in contact met je eigen stem, met wat jou uniek maakt, met jouw persoonlijke levensdoel en roeping. Heb je deze verbinding eenmaal gelegd, dan beschik je over een leidraad voor al je toekomstige beslissingen, ook op het gebied van je carrière. Deze eerste drie maanden laten je zien dat het in het leven niet draait om opleiding of geld, maar om je doorzettingsvermogen en hoe graag je dingen wilt leren. Ze tonen onder andere aan dat mislukkingen, fouten en conflicten de beste leerschool kunnen zijn. Uiteindelijk zullen ze tot authentieke creativiteit en meesterschap leiden.

De maanden april, mei en juni zullen je zo trainen dat je inzicht krijgt in de politieke aard van de arbeidswereld en hoe gevaarlijk het is om schijn niet van werkelijkheid te kunnen onderscheiden. Je leert giftige types herkennen voor-

dat ze je emotioneel kunnen bespelen, en ook leer je hoe je grote manipulators bewust te slim af kunt zijn.

Juli, augustus en september laten je zien hoe echte overreding en beïnvloeding functioneren; niet door eerst aan jezelf te denken en te zeggen wat je denkt, maar door in de huid van de ander te kruipen en een beroep te doen op zijn of haar eigenbelang. Deze maanden zullen je ook helpen om een superieure strategie te worden die effectief afkoerst op de doelen waarin je gelooft.

De laatste drie maanden zullen je inwijden in de onderliggende beweegredenen die ons gedrag aansturen, ook dat van jezelf. Door te reflecteren op wie je bent en door het besef dat je net als iedereen een onvolmaakt iemand bent, zul je niet alleen meer empathie voelen voor anderen en hen makkelijker accepteren, maar ook ontdekken hoe je de sleutel in handen krijgt waarmee je je negatieve patronen kunt veranderen. Deze maanden laten je zien dat je jezelf, door de confrontatie aan te gaan met je diepste angsten over sterfelijkheid, kunt openstellen voor de ontzagwekkende aard van het leven. Je zult elk moment dat je rest leren waarderen doordat je de sublimiteit ervan in je opneemt.

Alle teksten komen uit vijf van mijn boeken en uit een deel van het boek waaraan ik momenteel werk, *The Law of the Sublime*; uit interviews en gesprekken door de jaren heen; en uit blogposts en online essays van mijn hand. Aan het eind van elke bijdrage vermeld ik de titel en het hoofdstuk van het boek waarin de tekst is terug te vinden. Op die manier kun je je nog verder verdiepen in elk specifiek idee. Iedere maand heeft een eigen titel en subthema, en begint met een korte beschouwing. Deze beschouwingen illustreren het verband tussen de ideeën in mijn boeken en mijn eigen ervaringen, de uitdagingen die ik op mijn weg ben tegengekomen en de realistische lessen die ik daaruit heb getrokken.

Dit boek kan gelezen worden op een 'kies-en-lees'-manier. Dat houdt in dat je er doorheen kunt lopen zoals jij wilt. Op deze manier kun je je richten op ideeën die van nut kunnen zijn voor de problemen die jij op dit specifieke moment in je leven ervaart. Maar het best lees je *366 wetten* natuurlijk van kaft tot kaft, te beginnen op de datum waarop het boek in je handen is beland. Het boek dompelt je dan onmiddellijk in een onderwerp onder, doordringt je geest en helpt je de onmisbare vaardigheid te ontwikkelen om de dingen te zien zoals ze zijn. Voor een goed verloop van dit proces kun je het best zo veel mogelijk aantekeningen maken, waarbij je jouw aantekeningen afzet tegen je eigen ervaringen in verleden en heden. En nog beter is het om af en toe een

paar van deze ideeën in praktijk te brengen en vervolgens na te denken over de ervaringen die hieruit voortvloeien.

Ten slotte: beschouw *366 wetten* als een Bildungsroman. De ‘vormingsroman’ is een literair genre dat in de achttiende eeuw is ontstaan en tot op de dag van vandaag voortleeft. In dit soort romans betreden de vaak nog vrij jonge hoofdpersonen het volwassen leven vol naïeve ideeën. De auteur neemt hen mee op een reis door een wereld die wemelt van ploerten, schurken en dwazen. Geleidelijk leren de hoofdpersonen door de lessen waarmee de echte wereld hen confronteert hoe ze zich van hun illusies kunnen ontdoen. Ze komen tot de ontdekking dat de werkelijkheid oneindig veel interessanter en rijker is dan alle fantasieën die ze ooit voorgeschoteld hadden gekregen. Ze komen verlicht, door de wol geverfd en wijzer uit dit traject tevoorschijn; mentaal rijper dan hun leeftijd misschien veronderstelt.

366 wetten neemt ook jou als hoofdpersoon mee op een reis door een wereld vol gevaarlijke, schadelijke mensen. Dit boek helpt je om je van je illusies te ontdoen en hardt je voor de strijd die je te wachten staat. Het zal je troost bieden en plezier doen om de mensen en de wereld in hun ware licht te zien.

Wijsheid ontvang je niet, die moet je zelf ontdekken na afloop van een traject dat niemand voor je kan afleggen, niemand je kan besparen, want die wijsheid is een standpunt dat je inneemt over de werkelijkheid. Een leven dat je bewondert, een houding die je nobel vindt, dat is niet iets dat bij voorbaat door vaders of leermeesters werd bepaald, daar is een heel andere opmaat aan voorafgegaan, mede onder invloed van al het slechte of banale dat eromheen heerste. Zo’n leven en zo’n houding zijn het resultaat van strijd en zijn een overwinning.

Marcel Proust

Januari

Je levensdoel:

PLANT DE ZAADJES VAN HET MEESTERSCHAP

Bij onze geboorte zijn we allemaal uniek. Deze uniciteit is genetisch vastgelegd in ons DNA. Allemaal zijn we een eenmalig verschijnsel in het universum: ieders genetische code is nog nooit eerder vertoond en zal nooit worden herhaald. In onze kindertijd komt ons uniek-zijn al tot uitdrukking via onze persoonlijke aanleg en voorkeuren. Hierbij spelen ook bepaalde innerlijke krachten een rol, die we niet kunnen verwoorden en die dieper uit ons innerlijk voortkomen dan we ons kunnen voorstellen. Door onze specifieke aanleg en voorkeuren kiezen we ons eigen pad dat verschilt van dat van alle anderen. Onze innerlijke krachten sturen ons niet alleen een specifieke kant op, maar beïnvloeden ook op een speciale manier onze geest. Je kunt het als volgt zien: bij je geboorte zijn de kiemen gelegd die jouw uniek-zijn bepalen. Deze kiemen groeien, veranderen en komen tot wasdom. In hun kern bezitten ze een natuurlijke, assertieve energie. Beschouw het als je levensdoel om deze kiemen tot wasdom te laten komen en je uniciteit uit te drukken in alles wat je doet.

We kunnen niet anders dan ons levenslot vervullen. Hoe meer je hiervan doordrongen raakt – via een kracht, een stem of in welke vorm dan ook – en je lot probeert te vervullen, des te groter is de kans dat je je levensdoel zult volbrengen en het meesterschap zult bereiken. In de maand januari draait alles om het ontdekken en vervullen van je levensdoel en om de doelgerichtheid waarmee je de dingen doet waarvoor je op aarde bent gekomen.

Van jongs af aan – ik denk al vanaf mijn achtste – wist ik dat ik schrijver wilde worden. Ik had een enorme voorliefde voor woorden en boeken. Als kind geloofde ik dat ik romans zou gaan schrijven. Nadat ik mijn master aan de universiteit had voltooid, besepte ik echter dat het moeilijk zou worden om daarmee de kost te verdienen. En zo raakte ik verzeild in de journalistiek, een beroep waarmee ik de kost kon verdienen in mijn toenmalige woonplaats New York. Ik werkte al een aantal jaren als journalist en redacteur toen ik op

een dag voor een lunch werd uitgenodigd door een redacteur die een van mijn artikelen had geredigeerd. Na de derde martini kwam hij eindelijk ter zake en vertelde waarom hij me had uitgenodigd: 'Je moet echt een andere carrière overwegen, Robert. Je bent niet uit het goede hout gesneden als auteur. In je werk schiet je alle kanten op. Je stijl is gewoon bizar. Je ideeën sluiten niet of nauwelijks aan bij die van de gemiddelde lezer. Ga toch rechten studeren, man. Of bedrijfseconomie. Bespaar jezelf de teleurstelling,' besloot hij.

Zijn woorden ervoer ik in eerste instantie als een klap in het gezicht. Maar in de maanden daarna kwam ik geleidelijk aan tot een beter inzicht. Ik beseftte dat ik aan een carrière was begonnen die niet bij me paste en dat deze discrepantie ook in mijn werk zelf tot uitdrukking kwam. Ik moest de journalistiek vaarwel zeggen. Dit besef luidde een langdurige periode van rondzwervingen in. Ik reisde heel Europa door en nam elk baantje aan dat ik kon krijgen: ik was bouwvakker in Griekenland, gaf Engelse les in Barcelona, werkte als hotelreceptionist in Parijs en als reisgids in Ierland, en liep stage bij een Engels bedrijf dat tv-documentaires maakte. Tevergeefs legde ik me tussendoor ook nog toe op het schrijven van romans en nouvelles. Uiteindelijk belandde ik in Californië, waar ik neerstreek in Los Angeles, de stad waar ik geboren en getogen ben. Ik werkte een tijdje voor een detectivebureau en nam ook andere klussen aan. Op een gegeven moment rolde ik de filmindustrie in als regieassistent, researcher, *story developer* en scenarioschrijver. In deze lange periode van omzwervingen heb ik ruim zestig verschillende banen gehad. Rond 1995 begonnen mijn ouders (God zegene hen) zich ernstig zorgen over me te maken. Op mijn zesendertigste leek het alsof ik serieus de weg kwijt was. Ik wist nog altijd niet in welk beroep ik carrière wilde maken en ik had nog nooit een vaste aanstelling gehad. Er waren momenten dat ik enorm aan mezelf twijfelde en soms voelde ik me zelfs terneergeslagen, maar toch heb ik me nooit echt verloren gevoeld. Ik ervoer een innerlijke kracht die me voortdreef en de weg wees.

Ik onderzocht en verkende talrijke zaken, hongerde naar ervaringen en schreef onverzettelijk voort. Op een gegeven moment was ik voor een klus in Italië. Daar ontmoette ik de boekverzorger en -distributeur Joost Elffers. Toen we op een dag over de kades van Venetië liepen, vroeg Joost of ik misschien zelf een idee voor een boek had.

Spontaan, als het ware uit het niets, borrelde een gedachte in me op. Ik antwoordde dat ik bij voorkeur geschiedenisboeken las. De verhalen over Ju-

lius Caesar, de Borgia's en Lodewijk XIV vertoonden grote overeenkomsten met de gebeurtenissen waarvan ik persoonlijk ooggetuige was geweest tijdens mijn verschillende banen, zij het minder bloedig. Mensen streven naar macht en willen hun machtshonger op hetzelfde moment zo veel mogelijk verhullen. Om die reden geven ze zich aan allerlei machtsspelletjes over. Heimelijk manipuleren en kruipen en konkelen ze erop los, maar ten opzichte van de buitenwereld gedragen ze zich vriendelijk en soms zelfs als een heilige.

Ik wilde hun machtsspelletjes en intriges gaan onthullen. Terwijl ik mijn idee, dat uiteindelijk resulteerde in mijn eerste boek *De 48 wetten van de macht*, ter plekke improviserend tegenover Joost uiteenzette, voelde ik iets in mijn innerlijk klikken. Ik raakte heel opgewonden, maar was tegelijk nog helemaal mezelf. Het was net alsof ik opeens mijn lotsbestemming had gevonden. Toen ik merkte dat ook Joost enthousiast reageerde, raakte ik nog opgewondener. Hij vond mijn idee schitterend en beloofde in mijn levensonderhoud te voorzien zolang ik aan het schrijven was. Hij zou het manuscript aan een uitgever aanbieden en zichzelf opwerpen als ontwerper, boekverzorger en distributeur. Na terugkeer in Los Angeles begon ik meteen aan *De 48 wetten van de macht*. Ik besepte dat dit de kans van mijn leven was, een kans waardoor ik het patroon van mijn jarenlange omzwervingen kon doorbreken. En dus stortte ik me volledig op mijn schrijfwerk. Al mijn energie stopte ik in het project, want ik zou óf van het boek een succes maken, óf definitief als een mislukkeling eindigen. In het boek kon ik alle kennis en ervaring onderbrengen die ik had verworven: alle lessen die ik ooit had geleerd; de leerschool die ik als auteur had doorlopen; de discipline die de journalistiek me had bijgebracht; alle goede en slechte ervaringen die ik had opgedaan in mijn ruim zestig verschillende banen; alle verschrikkelijke bazen die mijn pad hadden gekruist. Uiteindelijk bleek dat mijn persoonlijk enthousiasme over dit project ook overkwam op het lezerspubliek. Tot mijn grote verbazing, zelfs geheel tegen mijn verwachtingen in, werd mijn eerste boek een geweldig succes.

Nu ik ruim een kwart eeuw later hierop terugkijk, besef ik dat datgene wat me voortdreef en richting gaf mijn gevoel van doelgerichtheid was, de gewaarwording dat ik mijn lotsbestemming had gevonden. Het was alsof mijn innerlijke stem me aanspoorde en toefluisterde: niet opgeven, volhouden, volhouden!

Deze stem, die al in me weerklonk toen ik nog een kind was, heeft me op het spoor van mijn levensdoel gebracht. Het heeft vele jaren geduurd en ik

heb er talloze experimenten voor moeten doen en obstakels moeten overwinnen, maar deze stem heeft me altijd vooruit geholpen en hoop gegeven.

En nu, vele boeken later, ben ik nog altijd even toegewijd aan mijn levensdoel. Net als iedereen heb ik dit besef van doelgerichtheid nodig om mijn weg vooruit te vinden, dag in, dag uit. Elk boek dat ik schrijf, moet gevoelsmatig bij mijn lotsbestemming aansluiten, alsof het eenvoudigweg vaststaat dat dit boek er op deze manier had moeten komen. Ik ben ervan overtuigd dat dit bijzondere gevoel van doelgerichtheid, dat ik mijn hele leven al koester, maar dat vijftwintig jaar geleden opeens veel duidelijker voor me werd, mij door alle moeilijke momenten van mijn leven heeft geloodst. En ik ben ervan overtuigd dat dit gevoel van doelgerichtheid iedereen vooruit kan helpen, als je er maar naar op zoek gaat en je ervan bewust wordt. De werkelijke les in dezen is dat het heel veel tijd heeft gekost voordat ik dit punt had bereikt. Ik heb heel wat omwegen vol kronkels en bochten gemaakt. Je kan dit punt zelfs op een nóg later tijdstip in je leven bereiken – als je dertiger, veertiger of ouder bent. Maar mijn leven is hoe dan ook voorgoed veranderd vanaf het moment dat ik mijn levensdoel omarmde.

I januari

Ontdek je roeping

Iedereen heeft zijn lot in eigen hand, net als een beeldhouwer die een beeld creëert uit onbewerkt materiaal. Maar voor deze artistieke bezigheid geldt hetzelfde als voor elke andere bezigheid: we worden enkel geboren met het vermogen om dingen te doen. De vaardigheid om het ruwe materiaal naar onze wil om te vormen, moet zorgvuldig worden aangeleerd en gecultiveerd.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Je bezit een innerlijke kracht die je dichter bij de vervulling van je levensdoel brengt, bij datgene wat je voorbestemd bent te volbrengen in de tijd die jou gegeven is. Als kind voelde je deze kracht heel sterk. Ze voerde je in de richting van activiteiten en mensen die naadloos aansloten bij jouw natuurlijke aanleg en voorkeuren. Ze ontstak een nieuwsgierigheid in je, die diep vanuit je innerlijke kern opwelde. In de loop van de jaren nam deze kracht soms af, dan weer toe, al naargelang je meer of minder naar je ouders en leeftijdgenoten luisterde, al naargelang je je meer of minder liet afmatten door de spanningen van alledag. Mogelijk is dit de bron van je verdriet, deze gebrekkige verbondenheid met wie je werkelijk bent en met wat jou uniek maakt. De eerste stap naar meesterschap is altijd naar binnen gericht: je moet achterhalen wie je werkelijk bent en weer verbonden raken met je aangeboren krachten. Als je dat eenmaal helder voor ogen hebt, zul je het pad vinden naar een carrière die bij jou past en zal alles op zijn plaats vallen. Het is nooit te laat om aan dit proces te beginnen.

Wet van de dag: meesterschap verwerven is een proces, waarbij de eerste stap de ontdekking van je roeping is.

Mastery, 1: ontdek je roeping – het levensdoel

2 januari

Beleef opnieuw de bezetenheid van je jeugd

Toen de latere ontdekker van radium Marie Curie als vierjarige het werkvertrek van haar vader binnenstapte, bleef ze als gehypnotiseerd voor een glazen vitrinekast staan. In de kast lagen allerlei reageerbuizen en meetinstrumenten die hij gebruikte voor zijn schei- en natuurkundige experimenten. Marie keerde steeds weer naar dit vertrek terug, waar ze zich al starend naar de instrumenten allerlei experimenten inbeelde die ze zelf zou kunnen uitvoeren. Vele jaren later liep ze voor het eerst een echt laboratorium binnen en herbeleefde ze onmiddellijk de bezetenheid van haar jeugd. Ze beseftte direct dat ze haar roeping had gevonden.

Wet van de dag: als kind was je niet voor niets geobsedeerd door dat ene ding of die ene activiteit. Beleef deze bezetenheid opnieuw.

Mastery, 1: ontdek je roeping – het levensdoel

3 januari

De stem

Wil je de zin van het leven herontdekken en er opnieuw van doordrongen raken hoezeer het leven de moeite waard is, dan moet je opnieuw leren beleven hoe ontroerend en indrukwekkend elke ervaring kan zijn. Wees ontvankelijk voor je innerlijke gevoelsstemmen en leer goed naar ze te luisteren.

ABRAHAM MASLOW

Van jongs af aan brachten woorden me in vervoering. Ik herinner me hoe in groep zes van de basisschool de lerares het woord ‘timmerman’ op het bord schreef en ons zo veel mogelijk woorden liet bedenken waar dezelfde letters in voorkwamen. ‘Nar’, ‘rem’, ‘tin’ enzovoort. En ik dacht toen: wauw, zegt ze nu dat je exact dezelfde letters kunt gebruiken om er andere woorden van te maken? Ik was totaal overrompeld. Dit soort voorbeelden van kinderlijke vervoering zijn vaak moeilijk in woorden te vervatten. Abraham Maslow spreekt in deze context van ‘*impulse voices*’, innerlijke gevoelsstemmen. Het was hem opgevallen dat kinderen al op heel jonge leeftijd precies weten wat ze bevalt of afstoot. Dat is heel menselijk, maar kinderen kunnen hier soms erg ver in gaan. Deze innerlijke gevoelsstemmen moet je vroeger zelf ook hebben ervaren. De ene activiteit vond je vreselijk, de andere geweldig. Je hield niet van redactiesommen, maar voelde je wel aangetrokken tot begrijpend lezen. Je was verrukt van bepaalde boeken, maar viel in slaap boven andere teksten. Het is essentieel dat we onze vroegste voorkeuren goed leren kennen, want ze geven ons een duidelijke aanwijzing over een voorliefde of verrukking die nog niet is beïnvloed door de wensen van anderen. Je eigen voorkeuren wijken duidelijk af van de voorkeuren die je ouders je met de paplepel ingieten, want de laatste zijn in het algemeen oppervlakkiger, meer verbaal, cerebraal. Je eigen voorkeuren wellen diep vanuit je innerlijk op en kunnen dan ook niet anders dan jou eigen zijn, een weerspiegeling van je eigen unieke aard.

Wet van de dag: doe vandaag iets wat je als kind heel graag deed. Herbeleef je innerlijke gevoelsstemmen.

Robert Greene aan het woord tijdens *Live Talks*, Los Angeles, 11 februari 2019

4 januari

Het zit al in je

Vroeg of laat roept iets ons op om onze eigen weg te volgen. Deze oproep herinner je je misschien als een duidelijk signaal in je jeugd, een sleutelmoment waarop je door een aandrang die uit het niets leek te komen, een fascinatie of een bijzondere loop van de gebeurtenissen werd getroffen als door een proclamatie: *dít moet en zal ik doen. Dít zal en moet ik hebben. Dít is wie ik ben.*

JAMES HILLMAN

Wanneer je je verder ontwikkelt en wereldwijzer wordt, verlies je vaak het contact met oorspronkelijke signalen uit je innerlijke kern. Ze zijn bedolven geraakt onder andere zaken die je je eigen hebt moeten maken. Zowel je persoonlijke kracht als toekomst hangt af van de mate waarin je de band met je innerlijke kern kunt vernieuwen en naar je oorsprong kunt terugkeren. Ga op zoek naar dit soort signalen van bijzondere voorkeuren in je vroege kinderjaren. Sporen hiervan kun je onder andere terugvinden in je intuïtieve reactie op alledaagse zaken; in je verlangen naar het herhalen en opnieuw beleven van activiteiten waar je vroeger nooit genoeg van kon krijgen; in onderwerpen die je ongelooflijk nieuwsgierig maakten; in gevoelens van kracht die met bepaalde handelingen samenhangen. Het zit allemaal al in je. Je hoeft niets te creëren. Het enige wat je moet doen, is diep spitten en datgene verder uitwerken wat al je hele leven in je innerlijk verborgen zit. Het maakt niet uit op welke leeftijd je de band met je innerlijke kern herstelt, maar een deel van je oorspronkelijke voorliefdes zal weer tot leven komen en het pad verlichten dat naar je levensdoel leidt.

Wet van de dag: vraag iemand die zich jou als kind kan herinneren in welke zaken je vroeger bijzonder geïnteresseerd was. Leer je oudste voorliefdes opnieuw kennen.

Mastery, 1: ontdek je roeping – het levensdoel

5 januari

*Onderzoek tot welke dingen je je
aangetrokken voelt en dompel jezelf daarin
onder*

De linguïst en antropoloog Daniel Everett groeide op in een wildweststadje langs de grens tussen California en Mexico. Van jongs af aan sprak de Mexicaanse cultuur in zijn omgeving hem bijzonder aan. Alle aspecten ervan vond hij even boeiend: de klanken van de taal die arbeidsmigranten spraken, hun eten, hun omgangsvormen die enorm verschilden van wat gangbaar was in de Anglo-Amerikaanse cultuur. Hij dompelde zich zo diep mogelijk onder in de Mexicaanse cultuur en taal. Deze houding resulteerde in een levenslange belangstelling voor het andere, ofwel voor de diversiteit van alle culturen op aarde en de diepere betekenis daarvan voor de evolutie van de mensheid.

Wet van de dag: waartoe heb je je altijd al aangetrokken gevoeld? Ga daar vandaag een keer helemaal in op.

Mastery, 1: ontdek je roeping – het levensdoel

6 januari

Verandering is noodzaak

Als je moet omgaan met je carrière en de onvermijdelijke veranderingen die een loopbaan met zich meebrengt, onthoud dan dat je niet vastzit aan een bepaalde positie. Je loyaliteit is niet onvoorwaardelijk verbonden aan je loopbaan of een bedrijf. Je bent toegewijd aan je levensdoel en aan de optimale expressie daarvan. Je moet zelf je levensdoel ontdekken en daar vervolgens op een passende manier gevolg aan geven. Het is niet aan anderen om jou te beschermen of hulp te bieden. Je staat er alleen voor. Verandering is onvermijdelijk, vooral in de revolutionaire tijd waarin we nu leven. Aangezien je er alleen voor staat, is het aan jou om alert te zijn op de veranderingen die zich binnen jouw gebied voltrekken. Je moet je levensdoel kunnen aanpassen aan de veranderende omstandigheden. Houd vooral niet vast aan de manier waarop dingen vroeger werden gedaan. Dat kan er alleen maar toe leiden dat je achteropraakt en jezelf buitenspel zet. Blijf flexibel en zoek altijd naar manieren waarop je je kunt aanpassen. Als je een of andere verandering wordt opgedrongen, moet je niet overreageren of meteen zelfmedelijden krijgen. Voordat Freddie Roach een beroemde bokstrainer werd, had hij als bokser de sport vaarwel moeten zeggen. Hij vond de weg naar de boksring echter instinctief terug, omdat hij beseftte dat zijn voorliefde niet per se de bokssport zelf gold, maar vooral competitieve sporten in het algemeen en het bedenken van strategieën. Doordat hij er op deze manier over dacht, kon hij zijn voorkeuren aanpassen en binnen de bokssport nieuwe wegen inslaan. Net als Roach wil je de vaardigheden en ervaringen die je hebt opgedaan niet zomaar opgeven, maar juist via andere wegen verkennen hoe je ze opnieuw kunt toepassen. Je blik is gericht op de toekomst, niet op het verleden. Vaak brengen dit soort creatieve heroriëntaties ons op een hoger pad. We worden wakker geschud uit onze zelfgenoegzaamheid en gestimuleerd om onze levenskoers nog eens te overwegen.

Wet van de dag: zorg ervoor dat je je voorkeuren altijd kunt aanpassen.
Vermijd al te rigide doelen en starre dromen. Verandering is noodzaak.

Mastery, 1: ontdek je roeping – het levensdoel